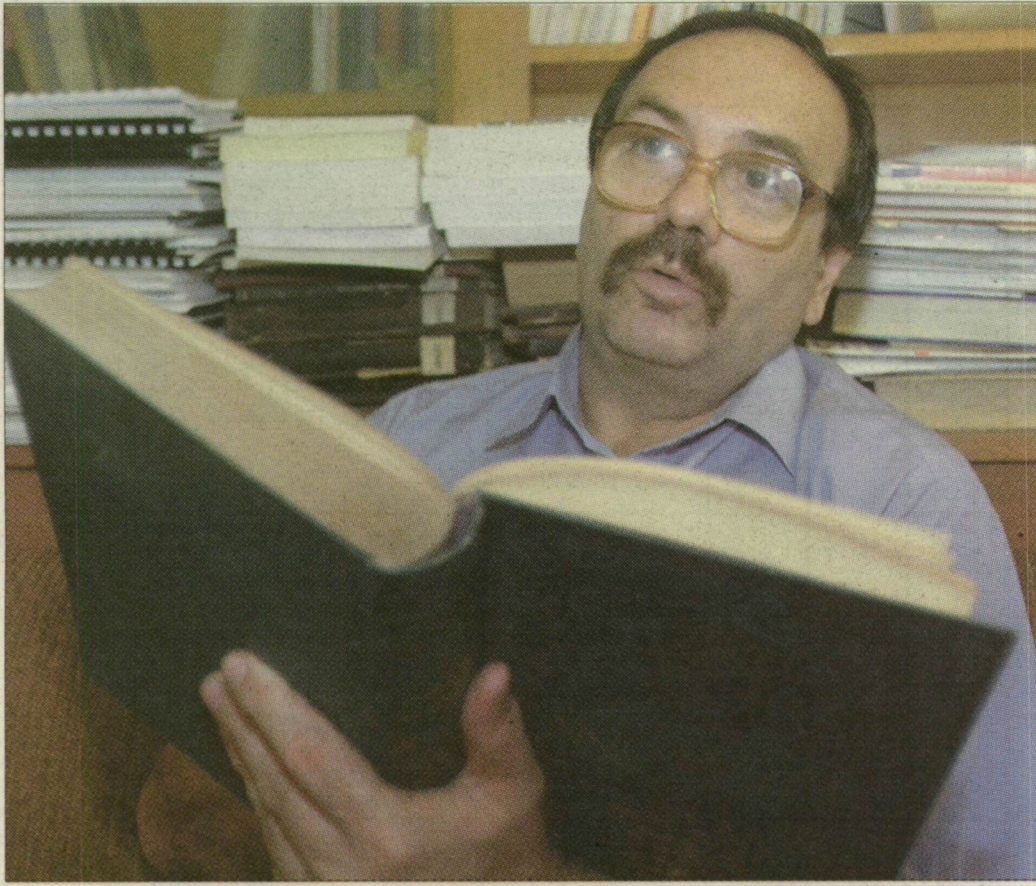

A MODERN SZEGED A BOLDOG BÉKEIDŐKNEK KÖSZÖNHETI LÉTÉT

Kiegyezés és függetlenség

Ausztria és Magyarország többszörös véd- és dacszövetséget kötött – mondja Marjanucz László történeész

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

Közvetlen köze nincs Szegednek, vagy itteni politikusnak a kiegyezéshez, de a város képviselői Deák mellett foglaltak állást, támogatták a kompromisszum gondolatát. A mai Szeged is szinte mindent a 140 évvel ezelőtt született Osztrák–Magyar Monarchia idején tapasztalható „boldog békeidőknek” köszönhet.

– A kiegyezés: alku, illetve reális kompromisszum a Habsburg-dinasztia és Magyarország között. A fejedelem tudomásul vette Magyarország önálló államiságát azzal, hogy a kiegyezésben elismert közös ügyek fölött nem gyakorolhatja a teljes nemzeti szuverenitást – összegzi a 140 évvel ezelőtt, 1867. május 29-én az országgyűlés által elfogadott kiegyezési törvény lényegét Marjanucz László, a Szegedi Tudományegyetem Új- és Legújabbkori Magyar Történeti Tanszékét vezető egyetemi docens. Másképpen fogalmazva: Ferenc József lemondott Magyarország beolvasztásának tervéről, Deák Ferenc pedig az 1848-as alkotmányosság változatlan fönntartásáról.

Egymásra utalva

„Magyarország súlyos harcokat vívott az elmúlt századokban, amelyeknek az 1867-es ki-

egyezés vetett véget. Ebben teljességet a nemzet minden vágya, és csak egyetlen árt kellett érte fizetni: bele kellett nyugodni, hogy a hadsereg egységes vezetése az alkotmányos fejedelmi jogok közé tartozik” – idézi Tisza István 1903-ból való gondolatait a történeész. Tisza jól tudta, hogy a térségben a magyarság még kisebbségben volt, s csak a századforduló után mutatott csekély többséget. Számolt a szomszédos államok nemzeti aspirációival, ezért tartotta a kiegyezést a sikeres magyar nemzeti politika alapjának: a királyra támaszkodva, Ausztriával együttműködve megóvható minden jogos érdek, és a monarchia jól felhasználható erőinek gyarapítására. De Ausztria sem tudta Európában játszott nagyhatalmi szerepét Magyarország nyugalma és támogatása nélkül nem tudta betölteni. E kölcsönös egymásra utaltság vezetett a kiegyezéshez. A tárgyalásokon visszamentek a történelemben addig a pontig, ahol megtalálták a mindkét fél számára elfogadható alkotmányos alapot. Vagyis a 1723-as Pragmatica Sanctió, mely a kiegyezés alapja.

Ez három törvényt tartalmaz, melyek közül csak az elsőt, a Habsburgok nőági örökösödéséről szólót szokták hangsúlyozni. Pedig ugyanilyen fontos a második is, amely kimondta,

hogy Magyarország feloszthatatlanul és elválaszthatatlanul a Habsburg Birodalom része. A két törvényből azonban még nem reál unió, csak personalis unió következett. Deák ezt úgy fejezte ki, hogy a két ország uralkodója nem közös, csak azonos. Vagyis a Habsburg birodalom már akkor is két, elmentés berendezkedésű államból állt: az örökös tartományok néven ismert Ausztriából, ahol az uralkodó egészen más jogokkal bírt, mint az alkotmányos berendezkedésű Magyarországon királyként. Perdöntő a harmadik törvény cikk, amely kimondta, hogy Ausztria és Magyarország véd és dacszövetséget köt egymással, s ezzel a két ország kapcsolatát szerződéses alapra fektette. A baj az volt, hogy soha nem határozták meg a törvényben előírt kötelezettség teljesítésének módját. Erre csak 1867-ben került sor.

Ellenzők és pártolók

A kiegyezés birodalmi ellenzói közül a cseh és szláv arisztokrácia, az örökös tartományok feudális eredetű rétegei Ausztria tartományi fölépítésének elvesztésében történelmi önállóságuk végét látták. Ausztrián belül a katonák ellenzték még a kiegyezést, mert a Magyarországnak juttatott

140 éve

Az Osztrák–Magyar Monarchia 140 éve jött létre – azt követően, hogy 1867. május 29-én megszavazta a magyar Országgyűlés a kiegyezési törvényt, majd június 8-án megkoronázták utolsó előtti királyunkat, Habsburg Ferenc Józsefet. A „boldog békeidőknek” nevezett korszakban folyamatos fejlődés, átlagban évi 3 százalékos gazdasági növekedés jellemezte a térséget. Magyarországon ekkor zajlott le az ipari forradalom, kiépültek az állam és társadalom modern európai intézményei. Marjanucz László szerint a törvény uralkodott, jogbiztonság volt, ha ez nem is párosult mindig a politikai és szociális békével.

szabadság mértékét inkább veszélynek, mint a közös építkezés lehetőségének látta. Magyarországon pedig a 48-as függetlenségben hívók csak a perszonáluniót fogadták volna el, vagyis az uralkodó közös személyét, közös ügyek nélkül.

Közös ügyek

A közös ügyek abból következtek, hogy Ferenc József és Deák Ferenc egyformán értelmezte a Pragmatica Sanctiót: az kölcsönös védelmi kötelezettséget állapított meg a két ország között. Ennek két módon lehet eleget tenni: békés, diplomáciai úton, s annak sikertelensége esetén hadi eszközökkel. Ime a kiegyezési törvény két közös ügye: a hadügy és a védelemmel összefüggő külügy. A pénzügy nem közös, de a közös védelem költségeit mégis külön tételben kellett biztosítani, így az is bekerült az 1867. XII. törvény cikkbe – magyarázza Marjanucz László.

– A kiegyezésnek köszönhetjük, hogy Magyarország nem rekedt meg a balkáni államok színvonalán, vagyis modern európai ország lett – véli Marjanucz László. Az alku lendített a polgárosodás folyamatán, megváltoztatta az ország egyoldalú agrár jellegét és elindította a tőkés iparfejlődés útján, valamint intenzív fejlődést biztosított a kultúrának. A kiegyezés révén Magyarország a nagyhatalmi politizálás részese lett Európában, s ebben saját célja a Kárpát-medencei állam magyar jellegének fönntartása volt.

ÚJSÁZSI ILONA

A divat nem törvénykönyv, hanem szórakozás

Zoób Kati: Aki hamis, az biztos nem érzi jól magát a környezetemben

FOTÓ: KARNOK CSABA

A divat számára szabadság, játék, humor. Ritkán vállal el kiállítás megnyitót, Papp Janó szegedi jelmeztervezővel mégis kivételt tett. Zoób Kati divattervezővel a Jelmezek, álmok, dívák című tárlaton beszélgettünk.

– Mi a véleménye Papp Janó ruháiról?

– Más világ, mint amit én képviselek. Más léptékű, minden felnagyított, sokkal drámaibb. Amikor ilyen látok, nagyon irigy vagyok, bár egyébként nem szoktam. Ezt a drámai erőt a divatban nem lehet használni... Aztán itt a másik véglet, amit Janó kisbabának hív. Nekem ez nagyon váratlan, a kisbabát az ember nem egy fabábura, hanem a gyerekére érti. Ezek a kisbabák olyan aprólékos művességgel, műgonddal vannak elkészítve, hogy a legszívesebben alánéznék a ruháknak, hogy megtudjam, milyen belül a varrás. Némelyiket föl is hajtottam, és gyönyörű! Tisztelet, tisztelet, hogy valaki ennyire mélyen és állhatatosan dolgozik. Egyszerűen libabőrös vagyok tőle, gyönyörű.

– Milyen gyakran vállal el kiállítás megnyitót?

– Nagyon ritkán, és olyan is volt, hogy nagyon álmos voltam, és csak azt tudtam mondani, hogy nagyon álmos vagyok, nem jut eszembe semmi. De ez itt nagyon inspiratív, és már most eszembe jutott egy csomó minden.

– Mi minden?

– Az jár a fejemben, hogy ezek az anyagok, technológiák a mai iparban is használatosak, és én pontosan tudom, hogy melyek azok a manufaktúrák, ahol ezeket a mai napig is meg tudják csinálni. De ezek az anyagok a mai kínálatban nincsenek benne. Látom, hogy Janóban ez a textilimádát, ez a rajongás olyan alapos és sokféle, hogy azt hiszem, neki teljesen mindegy, hogy mai anyagot használ vagy nem, ő a saját gondolatvilágát tökéletesen meg tudja mutatni. Ilyen erős önkifejezéssel nagyon ritkán találkozom.

– Önnek milyen a viszonya a textillel?

– Számomra olyan, mint egy anyanyelv. Én is textilmániás vagyok, csak én másképp. Nekem a funkció és a forma egysége a lényeg. Kegyetlen piacra dolgozom, ahol napi megmérettetés van. Ennyi gyönyörűséget én nem használhatok, mert akkor fölmerül a kérdés, hogy jó, jó, de hova lehet fölvenni? Azt gondolom, ez az egymás igazi kiegészítése, hogy ugyanarról az anyagról ennyire különböző dolgok jutnak eszünkbe, és ennyi örömet okozunk egymásnak.

– Ki dönti el, hogy mi a divat és mi az, ami már sok?

– Az élet. Mindannyian. Nem is volna jó, ha ilyenekben járnánk az utcán. Nekem például nem volna kényelmes ilyen ruhákban beülni az autóba vagy lehajolni egy leesett könyvért. Nem biztos, hogy jó volna ebben élni. Nagyon jó, hogy a világ megy előre, számomra fontos, hogy a világ progresszív. Ez azt jelenti, hogy ismerjük az alapokat, táplálkozunk belőle. Jó, ha az ember ismeri a gyökereit, de menjen előre.

– Félnék öntől a nők?

– Félni? Remélem, nem. Bár van, aki reszkessen!

– Kinek kell reszketni?

– A hamisságnak. Aki hamis, az biztos, hogy nem érzi jól magát a környezetemben.

– Úgy értettem, hogy aggódnak-e az öltözékük miatt, ha önnel találkoznak?

– Nem foglalkozom vele, hogyan öltöznek. Nekem ez nem egy törvénykönyv, hanem szórakozás. Saját magam számára is szabadságnak, játéknak, kényelemnek használom az öltözködést. Ezzel az eszközzel nyilván mindenki másképp él. Van, aki kommunikációnak használja, van, aki egyszerűen felöltözik, hogy ne legyen libabőrös. Mindannyian mások vagyunk. De nekem a divat az szabadság, játék, humor.

– Hogyan választ modelleket?

– Szívből. Fontos, hogy szépen járjon egy lány. Alapvetően lábmániás vagyok. Szeretem azt is, ha hibák vannak rajta, ha egy kicsit csámpás, vagy egy kicsit szeplős, vagy egy kicsit görbe az orra. A szemét, a szívét szeretem egy lánynak.

– Mennyi idő alatt kell meggyőzniük önt? Mennyi idő jut rájuk egy válogatáson?

– Kevés, nagyon kevés. Percek. Annyi, hogy végigmegy egy harmincméteres szőnyegen egy lehetetlenül magas sarkú cipőben. Azt hiszem, egy anya szigorúval nézek rájuk. És ez a legrosszabb, mert az anya látja, ha hiba van. De azt is látja, ha a hiba aranyos.

GONDA ZSUZSANNA

Szegedi mérföldkövek

Szeged gazdasági fejlődésének kereteit még a kiegyezés előtt meghatározta, hogy 1854-ben bekapcsolódott a vasúti hálózatba. 1852-ben pedig a tanács a szegedi közlegető haszonbérbe adásáról döntött. A városi tulajdonban lévő földbirtok 10 évre szóló bérbeadását a szűkös anyagi helyzet kényszerítette ki, de ezzel Szeged akkori, jelentős agrármérségének földéhségét is sikerült csillapítani. Az 1867-es kiegyezésnek örültek a szegediek is, mert hazájuk alkotmányos szabadságát visszanyerte, bár voltak 48-as meggyőződésű polgárok, akiket ez nem elégített ki. A politikai alknak direkt hatása a város életére nem volt. Szeged közvetlen akkor észlelte a változásokat, mikor a törvényhatóságokról szóló törvény cikket 1870-ben elfogadták, és ennek szellemében megalkotta polgári önkormányzatát. Ekkor a régi privilegizált testület helyébe a választójog alapján született az új szervezetek léptek, melyben végrehajtó közegként megmaradt a tanács, de fölötté a törvényhatósági közgyűlés helyezkedett el. Döntő fordulatot a város életében az árvíz jelentett. Marjanucz László szerint indokolt, hogy Móra Ferenc visszapillantva „pusztulást és áldást” egyszerre hozó árvízről beszél, mert „a Víz” el-tüntette a rusztikus Szegedet, és létrehozta az európai várost. Ami ma Szegeden városi és európai – kivéve például a klinikasort és az egyetemet –, azt a monarchiabeli fejlődésnek köszönheti.

